

Rio+20

Ekonomia berdeak... berdetik izena baino ez

Ekainaren 20tik 22ra egingo da, Brasilgo Rio de Janeiron, Garapen Jasangarriari Buruzko Nazio Batuen Biltzarra, Rio+20 izenaz ezagunagoa, 1992an hiri berean egin zen Lurraren Gailurra gogoan. Goi-bileraren ardatza ekonomia berde deritzona izango da, hau da, “karbono emisio baxuak eragin eta baliabideak modu eraginkorrean erabiltzen dituen”, NBEren hitzetan. Ahots kritikoen –batez ere ekologisten– ustez, berniz geruza hutsa baizik ez da ekonomia berdea, ez baitu ezbaian jartzen hazkundearen logika.

UNAI BREA

1983AN, planetaren krisi ekologikoaz jabetuta, Nazio Batuen Batzar Nagusiak erabaki zuen batzorde bat sortzea, ingurumenaren arazoen diagnostikoa egin eta horren arabera hartu beharreko neurriak gomendatzeko. Batzordeak –Inguruaren Garapenerako Munduko Batzordea izendatu zuten– 1987an

eman zuen bere txostena, *Gure etorkizun komuna* izenburuarekin, nahiz eta, haren koordinatzaile nagusiaren omenez, Brundtland Txostena goitizenez ezagunagoa izan.

Txosten hura 1992an Rio de Janeiron egin-dako Lurraren Gailurraren ardatza izan zen. Zehaztasun handiz deskribatzen zituen inguru-

Ingurumena zaindu baina negozioari, hots, irabazien hazkunderi, uko egin gabe; horra ekonomia berdea esaten zaionaren muina. Desberdintasun sozialak eta krisi ekologikoa areagotu baizik egingo ez duen errezeta, haren aurka azaldu direnen ustez.

Pão de Açúcar mendia, Rio de Janeiro. 1992ko Goi-bilera amaitu ostean, Greenpeaceko kideek hemen ipini zuten pankarta erraldoia, Lurraren irudiaren alboan *sold out* (salduta) hitzak zituen. Ekologistek ez dute askoz emaitza hoberik espero Rio + 20n.

Parametro berdintsuekin egingo da Rio+20, baina planeta duela hoguei urte baino egoera larriagoan dela. Horren arrazoia ez da bakarririk Brundtland Txostenaren abiapuntu usteletik ezin zitekeela ezer onik espero. Gainera, orduko hartan adostu ziren neurri gehienak –bestek beste, Kyotoko Protokoloaren hazia izan zen Rio 1992– ez dira gauzatu, edo ez erabat behintzat. “NBEk ez du aginte nahikoa gobernua behartzeko”, diote Iñaki Barcena, Nerea Gonzalez eta Rosa Lago Ekologistak Martxaneko kideek. Hirurak izango dira Rio+20n.

Goi-bilera honek utziko digun kontzeptu fetitxe berria “ekonomia berdea” izango da, ez dakigu –edo hau sinatzen duenak behinik behin ez daki– garapen jasangarriaren ordezkio edo osagarri, baina haren ildo berekoa erabat. Barcena, Gonzalez eta Lago ez dira Riora joango han bildutako agintariei txalo egitera beren-beregi.

Parametro berdintsuekin egingo da Rio+20, baina planeta duela hoguei urte baino egoera larriagoan dela. Horren arrazoia ez da bakarririk Brundtland Txostenaren abiapuntu usteletik ezin zitekeela ezer onik espero. Gainera, orduko hartan adostu ziren neurri gehienak –bestek beste, Kyotoko Protokoloaren hazia izan zen Rio 1992– ez dira gauzatu, edo ez erabat behintzat. “NBEk ez du aginte nahikoa gobernua behartzeko”, diote Iñaki Barcena, Nerea Gonzalez eta Rosa Lago Ekologistak Martxaneko kideek. Hirurak izango dira Rio+20n.

Zer da ekonomia berdea?

NBERen 2011ko Munduko Txosten Ekonomiko eta Sozialean onartzen da ez dagoela segitzerik orain arteko negozio errutinarekin.

men arazoak, baina “ez zen gai izan arazo horien jatorriari erantzun egokia emateko”, Edgardo Lander, Transnational Institute-ko ikerlari venezuelarraren esanetan. Landerren analisiaren arabera, Brundtland Txostenak ez zuen kontuan ere hartzen eredu kapitalistaren etengabeko hazkundetik kanpoko inongo irtenbiderik. Ingurumenaren suntsipenari eta pobreziari aurre egiteko bidea hazkunde gehiago zen. Hori posible izango zen teknologiararen aurrerapenak aukera emango zuelako gero eta gehiago ekoizteko gero eta baliabide gutxiago erabilita. Hala jaio zen “garapen jasangarria” kontzeptua, 1992ko goi-bileraren ostean ofizialdua.

Ekonomia berdearen funtsa da ingurumenerako arriskuak teknologiararen bidez gutxitu daitezkeela, ekonomiaren hazkundeak bere horretan jarraitzen duen bitartean

Giza Erantzukizun Korporatiboa eta ekologisten eskariak

Ekologistak Martxaneko Iñaki Barcenak, Nerea Gonzalez eta Rosa Lagok kontaktu digutenez, duela hamabiren bat urte Kofi Annanek, artean NBEko idazkari nagusia zela, Global Compact estrategia jarri zuen abian, garapen jasangarriarako gobernuak ematen ez zuten dirua enpresa transnationalek eman zezaten. Neurria borondatezkoa zen, eta esan gabe doa, porrot egin zuen.

Rio + 20ko agendan dagoen gaitako bat Giza Erantzukizun Korporatiboa buruzko hitzarmena da. “Euren irudi kaxkarra berdetzeko eta kritikak desaktibatzeko bide bat da”, ekologisten ustez. “Interes publikoa egon beharko litzateke ororen gainetik, eta hala, enpresek derrigorrezko arauen arabera jokatu beharko lukete,

gobernuek herriaren kontrolpean ezarritako arauen arabera”. Ez dirudi horrelakorik aterako denik Riotik.

Ekologistak Martxanek dituen beste proposamenak ere nekez ikusiko ditugu gauzatzen. Aipatzekoak, horien artean, Ingurumenaren Mundu Agintearen eta nazioarteko Ingurumen Epaitegiaren sorrera. Lehenbizi-koak eskumena edukiko luke isunak jartzeko, eta bigarrenak gobernu zein enpresak epaitzeko.

Beste proposamen batzuek ekonomiarekin zerikusia dute, interesik gabeko moneta-sistema sortzea adibidez. Horretaz gehiago jakin nahi duenak 2011ko ekainean aldizkari honetan Pedro Prietori egindako elkarrizketa irakurtzea dauka (ARGIA, 2.279 zenbakia).

Bioerregaiak ekoizteko landatutako eremu bat, Perun. 2008an, talde ekologista ugarik eskatu zioten NBERi bioerregaiak lortzera bideratutako landatzeak debekatzeko, elikagaien krisia areagotu eta lurrak eta ura eskuratzeko lehia biziagotuko zutela argudiatuta.

Baina ingurumenerako arriskuak teknologia-
ren bidez konpondu daitezkeela aldarrikatzen
du, ekonomiaren hazkundeak bere horretan
jarraitzen duen bitartean.

Idea hori da ekonomia berdearen funtsa,
eta Rio+20rako Nazio Batuen Ingurumen
Programak (NBIP) idatzi duen
txostenean jasota dago. Ez
dago zertan aukeratu garape-
naren eta jasangarritasunaren
artean, biak aldi berean posi-
ble dira, horra Brundtland
Txostenaren bertsio gaurko-
tua. Ekonomia berdeak, hor-
taz, erroan dauka gaitza: ez du
onartzen planeta finitu batean
etengabeko hazkunde ekono-
mikoa ezinezkoa dela, aipatutako Ekologis-
tak Martxaneko hiru kideek adierazi digute-
nez. “Gainera, ekonomia berdea
merkatuaren bidez garatu nahi dute”, gehi-
tu dute. NBEk, baiki, azpimarratu du eko-
nomia berdearen garapenean eremu pribat-
uak izango duen garrantzia. Negoziarako
esparru berria eskura daukatela esanez bul-
tzatu nahi dituzte enpresak beren burua
“berdetzera”.

**Industriak kontrolatuko du
ekonomia berdea. “Enpresa horiek
eskuak pozez igurzten ari dira,
ekonomia berdeak emango dien
negozio aukera ikusita”,
dio Ekologistak Martxanek**

Ekologistak Martxanek Rioko gailurra-
ren aurrean daukan jarrera azaltzeko plaza-
ratutako agirian irakur daitekeenez, “adie-
razgarria da konpainia handiek arreta
handiagoa eskaintzen diotela konferentzia-
ri gobernuek eurek baino”. Horren zergatia
da, azken batean, industriak
kontrolatuko duela ekonomia
berdea. “Enpresa horiek
eskuak pozez igurzten ari dira
dagoeneko, ekonomia berdeak
emango dien negozio aukera
ikusita”.

ETC taldearen *Norke kontro-
latuko du ekonomia berdea?* txos-
tenak xehetasun handiz emat-
ten du horren berri. Diotenez,
munduko industria handienak ari dira bio-
masaren borrokarako ondo kokatzen —bio-
masa baita ekonomia berdearen ardatzetako
bat, laster ikusiko dugunez—; lurrak eta
baliabide naturalak pilatzen ari dira, eta aldi
berean teknologia garatzen dute landare
jatorriko substantziak produktu industrial
bihurtu ahal izateko. Ondorioetako bat,
ETCk ohartarazi duenez, natura merkatugai
bihurtzea da.

Uretako bizia ere merkatugai: ekonomia urdina

ETCren *Nork kontrolatuko du ekonomia berdea?* txostena atal bat eskaintzen dio itsaso, laku eta ibaietako biomasaren erabilerari. “Kostaldea duten estatuak ari dira, dagoeneko, ekonomia berdearen uretako baliokidea sustatzen: ekonomia urdina”. Ur-biomasa landare zein animaliek osatzen dute, baina gaur egun industriak batez ere algak erabiltzen ditu. 2008an hamasei milioi tona ekoitzi zituzten; kopuru horren zatirik handiena elikagai modura saldu zen, baina hidrokoloide izena daukaten substantziak ekoizteko ere erabili zen. Mikroalgak, berriz, oso merkatu txikia da oraindik, elikagaien osagaiak sortzeko bideratua batik bat.

Algak oso erakargarriak izan daitezke biomasa industrialerako lehengai gisa, hainbat ezaugarri berezi dituzte eta. Esaterako, oso azkar hazten dira; barietate batzuk 60 zentimetro handitu daitezke egun bakarrean.

Bestetik, kopuru handitan ekoitzi daitezke leku txikietan. Alga mota batzuek metro koadroko eta urteko 16 eta 65 kilogramo bitarteko biomasa sor dezakete. Lehorreko labore emankorrenek 6-18 kilogramo bitartean eman dezakete denbora eta espazio berean.

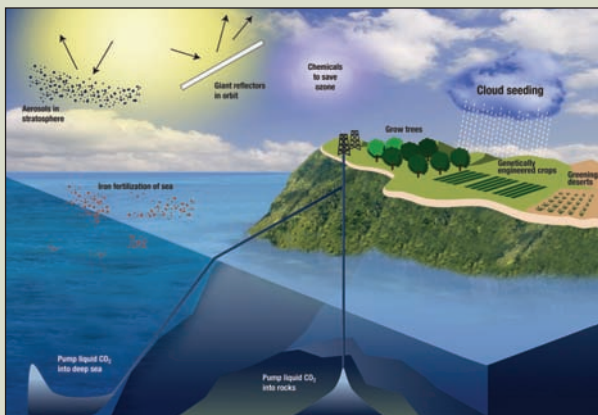
Aspaldikoa da algak bioerregai bihurtzeko asmoa, oraingoz merkatuan arrakasta eskasa izan badu ere. Nolanahi, berriki sortutako zenbait enpresak erronkari helduko diote, ETCren arabera.

Geoingeniaritza, oraingoz geldiarazitako ideia arriskutsua

Nagoyan (Japonia) 2010ean sinatutako Aniztasun Biologikoaren Hitzarmenak moratoria ezarri zion arren, geoingeniaritzaren ideiak ez du indarririk galdu. Britainia Handiko Royal Societyk honela definitzen du: “Gizakiak eragindako klima aldaketa antropogenikoari aurre egiteko planetaren ingurumena eskala handietan manipulatzea”. Bi bide leudeke horretarako: atmosferatik CO₂ erauztea, edo are ikaragarriago dirudiena, eguzkiaren erradiazioa kontrolatzea. Adibide bat: azken unean bertan behera utzi zuten esperimentuan, ikerlari britainiarrek ura bota nahi zuten atmosferara, kilometro bateko altueran, tantek eguzki-izpiak islatu eta lurrera iristea eragozteko.

AEBetan, zenbait zientzialari eta militarrek gobernuari gomendatu diote moratoriari kasu egin ez eta geoingeniaritzaren alorrean ikerketa sustatzeko, “beraiek egiten ez badute beste norbaitek egingo duelako”. Txinak, bere aldetik, %10 gehitu nahi du euri kopurua, uza hobeak izate aldera. Eta horretan ari da.

Biomasa petrolioaren orde

Txostenaren aitzinsolasean, ETCk honela aurkezten du ekonomia berdea: “Asmoa da petrolioaren orde biomasa ustiatzea (laboreak, belardiak, basoak, landare olioak, algak...). Ideiaren sustatzaileek petrolio-osteko etorkizuna aurreikusten dute, non industriaren ekoizpena, erregai fosilen menpe egon beharrean, lehengai biologikoetatik eratorriko baiten”. Eta zer leku dute hor teknologia berriek? Bada, biomasa produktu salgarri bihurtzeko ezinbesteko tresna izango dira.

Biomasa biltegi handienak Hegoalde Globala deritzon horretako herrialdeetan daude, eta konpainiak, zer esanik ez, Iparraldean. ETCren iritziz, ekonomia berdeak “azken 500 urteetako baliabide bereganatze handiena” eragingo du. Are gehiago, prozesua hasita dago. ETCk berak ematen du datua, ikerketen zorrotasun falta dela eta datuak agian guztiz zehatzak ez direla onartu ostean: Hegoaldeko 50 eta 80 milioi hektarea artean eskuratu dituzte nazioarteko inbertsiogileek, horietatik bi heren Saharaz hegoaldeko Afrikan. 2006an, hamalau milioi hektarea —nekazaritzarako erabil daitekeen munduko lur guztiaren %1— bioerregaiak ekoizteko erabiltzen zen. 2030ean portzentaje hori %4ra igo daiteke, zenbait ikerketaren arabera.

Ustezko irtenbide teknologikoak

Ekologisten ustetan, honezkero esan duguenez, porrota besterik ezin dute ekarri Rio+20tik aterako diren akordioek, ekonomia berdean oinarrituko badira. Teknologia eraginkorrak ez dira aski hazkundearen logikak berezkoa duen kontsumo gehikuntza

geldiarazteko. “Gaur egun askoz eraginkorra-
goak gara lehen baino, materia zein energia
erabiltzen —dio Ekologistak Martxanek—, eta
hala ere batoren zein bestearen kontsumoak
handitu egin dira. Frogatuta dago, gainera,
errebote efektua dagoela: baliabide baten era-
bileran prozesu eraginkorrak lortzeak
baliabide hori gehiago ustiatzera eraman
dezake”.

Abiapuntua hori izanik, talde
ekologistek argi dute konponbi-
de miragarritzat aurkeztutako
teknologia berriek ez dutela
ezer konponduko; eta gainera,
inpaktuak eragingo dituzte.
“Gobernu eta enpresak arazoei
izkin egiten saiatzen dira, aurre
egin beharrean. Hala, CO₂ igor-
penak gutxitu beharrean, kar-
bonoa atzematea proposatzen da; erregai
fosilen erreserbak agortzen hasten badira,
energia kontsumoa gutxitu beharrean frac-
king-a bezalako teknikak garatzen dira hobi
berrietara iristeko; nekazaritza industrialak
klima aldaketaren erantzule nagusietakoa dela
frogatuta egon arren, eredu ekologikora jo
beharrean ereite zuzena bezain metodo
zalantzaszkoak jartzen dira abian...”.

NBERen ekonomia berde kontzeptuak
arazo ekologikoen —eta sozia-
len— irtenbidetzat jartzen
dituen teknologietako batzuk
ezagun ditugu orrialde haue-
tan. Nanoteknologia, konpara-
zio baterako (ikus ARGIA 2.320
zbkia.). Edo transgenikoak.
Geoingeniaritzaren mehatxua
ere hor dago, momentuz lozo-
rroan bada ere (ikus alboko
orrialdeko koadroa). Beste
batzuk ez dira hain sona handi-
koak. Hona pare bat adibide:

Biotxarra

Ingeleseko *biochar* hitza euskal
grafiaz emateak hitz-joko poli-
ta sortzen du. Biotxarra mate-
ria organikoaren pirolisiz lortu-
tako ikatza da, hau da, materia
hori oxigeno gutxiren presen-
tzian errez. Haren defendatzai-
leek diote ikatz mota hori gehi-
tzen zaion lurzoruak karbonoa
atxikitzen duela eta, hortaz,
klima aldaketaren eragina leun-
tzen duela. Hori gutxi balitz,
ongarria ere bada biotxarra.
Baten orde, bi onura.

Haatik, hainbat ikerketak
gezurtatu du bata zein bestea.

**Talde ekologistek argi dute
konponbide miragarritzat
aurkeztutako teknologia berriek
ez dutela ezer konponduko;
eta gainera, inpaktuak eragingo
dituzte**

Ustezko ongarriak, uzta bi eta gero, landa-
reen hazkundera inhibitzen du, eta karbonoa
gordetzeari dagokionez, enpresek diotena
baino askoz azkarrago degradatu eta isurtzen
da atmosferara biotxarra.

Ereite zuzeneko nekazaritza

Hala esaten zaio lurra goldatu gabeko labo-
rantzari. Monsanto konpainiak
dio, eta FAOk, NBERen Elika-
dura eta Nekazaritzarako Era-
kundeak berresten du, sistema
hori erabilia zoruak karbono
gehiago bahitzen duela, eta
beraz gutxiago igortzen da
atmosferara. Klima Aldaketara-
ko Gobernuarteko Erakundeak
(IPCC) zalantzak agertu ditu,
baina.

Belar txar deritzonak kentzeko lurra gol-
datu beharrean, tradizioz egin izan eta egiten
den bezala, ereite zuzenak herbiziden erabile-
ra du oinarri. Ez da harritzekoa Monsanto
ibiltzea hurbil. Gaur egun 100 milioi hektarea
inguru lantzen dira era horretan,
Amerikan gehienbat, Roundup
herbizida jasateko diseinatu diren
landareak landatzeko. Ekonomia
izango da, baina berdea ez. ■

2012 Uda

Haurrak, gazteak eta helduak

*Udalekuak, Barnetegiak Bilbon eta Bakaikun
Futbol Campusa, txangoak, antzerkia, oporrak,
bideoklip sorkuntza, igerilekua, tailerrak, akademia,
mintzamen taldeak, ikastaro trinkoak...*

Gabriel Aresti
euskaltegia eta akademia

www.gabrielaresti.com - Tel: 94 423 75 91 - Done Bikendi 2 - 4.a - Bilbo Elkarlan